

Narodowe Forum Muzyki

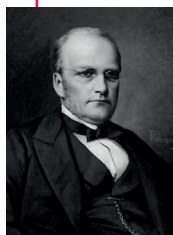
Przestrzeń dla piękna

31

stycznia 2020
piątek
19:00

Wrocław, NFM, Sala Główna

Moniuszko – Paria

S. Moniuszko

Gabriel Chmura – kierownictwo muzyczne, dyrygent

Mariusz Otto – przygotowanie chóru

Dominik Sutowicz – Idamor (tenor)

Pavlo Tolstoy – Ratef (tenor)

Szymon Kobyliński – Akebar (bas)

Monika Mych-Nowicka – Neala (sopran)

Mikołaj Zalasinski – Dżares (baryton)

Aleksandra Pokora – Kaptanka (sopran)

Orkiestra i Chór Teatru Wielkiego im. Stanisława Moniuszki w Poznaniu

Program:

Stanisław Moniuszko (1819–1872) *Paria* – opera w wersji koncertowej

Akt I

Akt II

[160']

Współorganizator:

INSTYTUCJA KULTURY
SAMORZĄDU WOJEWÓDZTWA
WIELKOPOLSKIEGO

Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego

Projekt realizowany w ramach obchodów stulecia odzyskania niepodległości
oraz odbudowy polskiej państwowości

niepodległa

POLSKA
STULECIE ODZYSKANIA
NIEPODLEGŁOŚCI

Omówienie

Agata Adamczyk

Paria Stanisława Moniuszki, w przeciwieństwie do jego *Halki* czy *Straszego dworu*, które weszły do żelaznego kanonu polskiej opery narodowej, była dziełem niedocenianym. Przez lata sami Polacy mieli różne, najczęściej sprzeczne, oczekiwania wobec rodzimego kompozytora, na co zwróciła uwagę Agnieszka Topolska – autorka najnowszej monografii artysty. Moniuszkę doceniano przede wszystkim za lokalny koloryt jego dzieł. Pisano, że uchwycił w nich narodową odrębność – jak w soczewce skupił wszystkie jej cechy, tj. rytmy tańców, typy bohaterów (szlachtę, chłopów i górali) oraz słowiańską emocjonalność.

Tymczasem trzyaktowa *Paria*, której akcja rozgrywa się w starożytnych Indiach i opowiada o tamtejszych problemach kastowych, odbiegła od znanego modelu. W warstwie dźwiękowej zaś pojawiły się nawiązania nie tylko do stylu Chopinowskiego, lecz także koncepcji muzycznej Richarda Wagnera czy Gioacchina Rossiniego. Poza tym Moniuszko wprowadził do orkiestry tam-tam, gong, kontrafagot i klarnet basowy, które miały nadać dziełu egzotyczny koloryt. Czy mu się to udało? Na pewno nie w takim sensie, w jakim dziś byśmy tego oczekiwali. Jednak to zupełnie inny Moniuszko niż ten, którego znamy ze wcześniejszych oper.

Tytułowy *paria* to człowiek z najniższej i najbardziej pogardzanej kasty w Indiach. Gdy okazuje się, że do tej grupy społecznej należy ojciec zwycięskiego wodza Idamora, stojącego na ślubnym kobiercu z ukochaną Nealą – córką arcykaptana, naczelnika poważanej kasty braminów, dochodzi do prawdziwej tragedii. By ustrzec ojca przed śmiercią, Idamor przyznaje się do swojego pochodzenia. Tym samym ofiarowuje własne życie i ginie z rąk niedosłego teścia. Zdruzgotana Neala, wyklęta przez swoją kastę, odchodzi ze starcem, by z nim dzielić smutek po utracie ukochanego. Już pierwsze taktory tego dzieła wprowadzają słuchacza w nastrój dramatyczny.

Premiera ostatniej opery Moniuszki odbyła się 11 grudnia 1869 r. w Teatrze Wielkim w Warszawie. Pracę nad dziełem kompozytor zaczął jednak dziesięć lat wcześniej. Jego szczególne zainteresowanie wzbudził wówczas dramat francuskiego pisarza Casimira Delavigne’a. Moniuszko zwrócił się zatem z prośbą do Jana Chęcińskiego, autora librett do jego dwóch wcześniejszych oper (*Verbum nobile* i *Straszny Dwór*), o napisanie tekstu również do *Parii*. Treść dzieła Delavigne’a, dotycząca krytyki ustroju kastowego

w Indiach i tym samym nawiązująca do sytuacji wielu krajów europejskich, okazała się bliska sercu polskiego artysty. Ponadto egzotyczna tematyka libretta, szczególnie popularna w dobie romantyzmu, dawała szansę na to, aby operą zainteresowały się teatry z zachodniej Europy (Moniuszko zlecił nawet tłumaczenie tekstu na język włoski). Wbrew oczekiwaniom polskiego artysty tak się jednak nie stało, a po warszawskiej premierze dzieło szybko zeszło z afisza. Sytuacja ta powtórzyła się także po wznowieniu opery w 1917 r.

Z jednej strony krytyka zarzucała Moniuszce brak egzotycznego kolorytu i twórczego polotu, z drugiej zaś oderwanie od aktualnych spraw polskich i tujejszej kultury, widząc w tym swego rodzaju zdradę patriotycznych ideałów. „Nawiązanie do europejskich trendów muzycznych, które w tamtym czasie wyznaczał *Lohengrin* Richarda Wagnera, również zostało ocenione w kategoriach przewiny kompozytora. Okazuje się więc, że oczekiwania wobec muzyki Moniuszki na to, by była możliwie najbardziej polska w charakterze, ale jednocześnie na tyle uniwersalna, by zagraniczne teatry operowe chciały walczyć o jej wystawienie, wytworzyły sytuację nie do przeciężenia” – konkluduje Topolska i nie sposób nie zgodzić się z tą oceną.

Według jednej z zachowanych recenzji, która pojawiła się w „Kurierze Warszawskim” tuż po premierze dzieła: „Muzyka *Parii* należy do rzędu tych utworów, które trzeba, słuchając, studiować. Partycję tę wybitnie cechuje inteligencja jej autora i stąd zachwycić się owym utworem trudno, podziwiać go jednak można. Gdyby był Moniuszko tworzył wspomnianą operę w epoce życia, gdy na jego horyzoncie słońce złudzeń płonie całym blaskiem, gdy duch wierny ślepo kocha do szatu i żyje w swoim posagowym świecie ideałów – jesteśmy pewni, że *Paria* zaczęłaby *Halkę* potęgą dramatycznego efektu”. Od pewnego czasu natomiast można zauważyć wzrost zainteresowania ciekawym i oryginalnym dziełem Moniuszki, pełnym tragicznego wyrazu oraz pięknych, choć nieorientalnych, melodii.

Gabriel Chmura

Ukończył fortepian i kompozycję na Akademii Muzycznej w Tel Awiwie. Studia dyrygenckie kontynuował w Paryżu (u P. Dervaux), Wiedniu (u H. Swarowsky’ego) i Sienie (u F. Ferrary). W 1971 r. zdobył I nagrodę w Konkursie Dyrygentkim im. Herberta von Karajana w Berlinie i złoty medal w Konkursie Dyrygentkim im. Guida Cantellego. W 1974 r. został dyrektorem artystycznym Theater Aachen. Podobne

stanowiska zajmował w Bochumer Symphoniker i National Arts Center Orchestra. Pełnił też funkcję dyrektora NOSPR w Katowicach. Od 2012 r. jest dyrektorem artystycznym Teatru Wielkiego im. S. Moniuszki w Poznaniu. Współpracuje z takimi zespółami jak Sinfonia Varsovia, NOSPR, NFM Filharmonia Wrocławska i Orkiestra Filharmonii Narodowej. Jako dyrygent gošcinny współpracował także z Bayerische Staatsoper, Gran Teatre del Liceu i Teatrem Wielkim – Operą Narodową. Wśród zarejestrowanych pod kierunkiem artysty nagrań jest m.in. *Lazarus* F. Schuberta (ORFEO), wyróżniony Prix Mondial du disque de Montreux. Nagrania VI, VII i VIII Symfonii G.F. Haydna z National Arts Centre Orchestra zostały uznane za „Best Choice” przez „American Record Guide”. Do ostatnich dokonań artysty należy zaliczyć premierę *Parii* S. Moniuszki, koncertowe wykonanie *Halki* tego kompozytora w Berliner Philharmonie i nagranie tej opery dla wytwórni Naxos, a ponadto koncerty z G. Kremerem i Orkiestrą Filharmonii Narodowej, Bruckner Orchester Linz i Sinfonią Varsovią w Moskwie.

Dominik Sutowicz

W 2008 r. ukończył Akademię Muzyczną im. G. i K. Baciewiczów w Łodzi w klasie śpiewu solowego A. Niemierowicza. Uczestniczył w kursach wokalnych prowadzonych m.in. przez H. Łazarską, K. Kałudowa i P. Kusiewiczza. Współpracował z takimi reżyserami jak W. Zawodziński, M. Treliński, K. Janda, J. Niesobska, W. Walasik, J. Gąsiorowski, L. Adamik oraz H. Adler. Występował pod batutą wielu znakomitych dyrygentów, takich jak m.in. T. Kozłowski, Ł. Borowicz, T. Wojciechowski, J.M. Florêncio, K. Wiencek, D. Różankiewicz, P. Wujtewicz, M. Kocimski, B. Akiki, S. Chrzanowski, T. Tokarczyk i K. Dębski. Współpracuje z Operą Krakowską, Teatrem Wielkim – Operą Narodową, a od 2016 r. także z Tiroler Landestheater w Innsbrucku, gdzie śpiewał partię Księcia w operze *Rusalka* A. Dvořáka. W 2017 r. wystąpił w roli Hoffmanna w *Opowieściach Hoffmanna* J. Offenbacha, a w 2018 r. wykonał partie tytułowe w operach *Rienzi* R. Wagnera oraz *Manru* I.J. Paderewskiego.

Pavlo Tolstoy

Jest absolwentem Lwowskiej Narodowej Akademii Muzycznej w klasie śpiewu R. Witoszyńskiego. Jeszcze jako student otrzymał angaż do zespołu Opery we Lwowie, w którym śpiewał do 2005 r. Przez kolejne dwa lata występował na deskach Opery Wrocławskiej, wykonując główne partie w dziełach W.A. Mozarta, G. Verdiego, G. Pucciniego i K. Szymanowskiego. W latach 2007–2017 był solistą Opery Nova w Bydgoszczy, gdzie wystąpił m.in. jako

Pinkerton w *Madame Butterfly* G. Pucciniego i Nemorino w *Napoju miłosnym* G. Donizettiego. Od sezonu 2017/2018 jest solistą Opery na Zamku w Szczecinie. Występował również w Teatrze Maryjskim w Petersburgu i Gran Teatre del Liceu w Barcelonie. Współpracuje z Filharmonią im. H. Wieniawskiego w Lublinie, Narodowym Forum Muzyki we Wrocławiu, z NOSPR w Katowicach oraz Teatrem Wielkim – Operą Narodową w Warszawie. Ma w repertuarze również utwory kantatowo-oratoryjne, takie jak *Requiem* W.A. Mozarta i *Messe solennelle de Sainte Cécile* Ch. Gounoda, oraz III Symfonię „Pieśń o nocy” K. Szymanowskiego.

Szymon Kobyliński

Ukończył Akademię Muzyczną im. S. Moniuszki w Gdańsku w klasie F. Skulskiego, studiował również w Conservatorio di Musica Giuseppe Verdi w Turynie i International Opernstudio przy Staatsoper Hamburg. Swoje umiejętności doskonalił na kursach prowadzonych przez uznanych pedagogów, takich jak: C. Desderi, P. Esswood, R. Bruson, A. Titus, T. Krause, B. Giaiotti, A. Dobber, A. Saciuk. W sezonie 2009/2010 zadebiutował w Teatrze Wielkim – Operze Narodowej w produkcjach *Borys Godunow* M. Musorgskiego (w roli Mitiucha) oraz *Lukrecja Borgia* G. Donizettiego (jako Don Apostolo Gazzella). Współpracuje z Operą Bałtycką w Gdańsku, Operą Wrocławską i Operą Nova w Bydgoszczy, a także ze Staatsoper w Hamburgu. Jest zdobywcą Grand Prix w VIII Ogólnopolskim Konkursie Wokalnym Impressio Art – Sopot 2016 oraz zwycięzcą I Międzynarodowego Konkursu Solowej Wokalistyki Sakralnej Ars et Gloria w Katowicach w 2016 r. Był także finalistą International Hans Gabor Belvedere Singing Competition 2016 w Cape Town oraz Międzynarodowego Konkursu Hariclea Darclée International Voice Competition in Braille. Artysta znakomicie odnajduje się również w repertuarze oratoryjno-kantatowym i kameralnym.

Monika Mych-Nowicka

Jest absolwentką Akademii Muzycznej im. F. Chopina w Warszawie, którą ukończyła w klasie B. Betley. Jeszcze w czasie studiów brała udział w licznych kursach wokalnych prowadzonych przez takie stawy jak m.in. A. Zedda, T. Żylis-Gara, D. Graves i H. Łazarska. Koncertowała w kraju i za granicą. Śpiewała m.in. z orkiestrami Filharmonii Narodowej, Polskiej Filharmonii Sinfonia Baltica w Słupsku, Opery i Filharmonii Podlaskiej w Białymstoku, Filharmonii Zabrzeńskiej i Filharmonii Poznańskiej. Od 2004 r. jest solistką Teatru Wielkiego w Poznaniu. Współpracuje również z Teatrem Wielkim – Operą

Narodową w Warszawie. Najważniejsze partie w jej repertuarze to Elwira oraz Desdemona (opery *Ernani* i *Otello* G. Verdiego), Maddalena (*Andrea Chénier* U. Giordana), Tatiana (*Eugeniusz Oniegin* P. Czajkowskiego), Roksana (*Król Roger* K. Szymanowskiego), Mimi (*Cyganeria* G. Pucciniego), Gerhilde i Eva (w operach *Walkiria* i *Śpiewacy norymberscy* R. Wagnera), oraz role w operach W.A. Mozarta: Hrabina (*Wesele Figara*), Fiordiligi (*Così fan tutte*) i Donna Elvira (*Don Giovanni*).

Mikołaj Zalaśński

Współpracuje z weneckim Teatro La Fenice, turyńskim Teatro Regio, lizbońskim Teatro Nacional de São Carlos, Teatro Real w Madrycie i Welsh National Opera w Cardiff, a także z operami w Zurychu, Florencji, Tokio, Pekinie, Pradze, Wilnie i Warszawie. Występował w produkcjach takich reżyserów jak D. Alden, Y. Alexandrov, G. Deflo, A. Hanuszkiewicz, J.-D. Herzog, P. Konwitschny, D. Krief, G. Montavon, P.L. Pizzi, S. Poda, J.-P. Ponnelle, D. Pountney, M. Treliński, G. Vick, K. Warlikowski, M. Weiss, F. Zeffirelli i M. Znaniecki. Współpracował z wybitnymi dyrygentami, takimi jak m.in. D. Callegari, C. Diederich, A. Fisch, P. Fournillier, D. Gatti, V. Gergiev, J. Kasprzyk, C. Montanaro, G. Ötvös, D. Viotti i O.M. Wellber. Jest szczególnie ceniony za role w operach G. Verdiego – jako tytułowy Macbeth, Nabucco i Rigoletto, a także jako Hrabia di Luna w *Trubadurze*, Jago w *Otellu*, Renato w *Balu maskowym*, Don Carlo w *Mocy przeznaczenia*, Amonasro w *Aidzie*, Germont w *Traviacie*, Seid w *Korsarzu* i Don Carlo w *Ernani*.

Aleksandra Pokora

Jest absolwentką Akademii Muzycznej im. I.J. Paderewskiego w Poznaniu w klasie śpiewu G. Flicińskiej-Panfil oraz M. Woltmann-Zebrowskiej. Brała udział w wielu mistrzowskich kursach wokalnych, prowadzonych m.in. przez A. Ogórkiewicza, B. Makala i H. Zubanovich. W 2017 r. otrzymała wyróżnienie w Ogólnopolskim Konkursie Wokalnym im. Karola Kurpińskiego we Włoszakowicach. W ubiegłym sezonie artystycznym jako członkini Europa Chor Akademii brała udział w wielu międzynarodowych projektach. Śpiewała pod batutą takich dyrygentów jak m.in. Z. Graca, G. Chmura, T. Kozłowski, P. Neumann,

K. Tomala, A. Domurat, W. Kunc, S. Cambreling oraz L. Hussain. Już jako studentka występowała w licznych spektaklach operowych. Współpracowała także z Teatrem Muzycznym w Poznaniu, gdzie zagrała Chawę w *Skrzypku na dachu* J. Bocka w reżyserii A. Hofmana. Od marca 2019 r. pracuje jako artystka Chóru Teatru Wielkiego w Poznaniu.

Orkiestra Teatru Wielkiego w Poznaniu

To jeden z czołowych zespołów w kraju, który współpracował z uznanymi dyrygentami, takimi jak m.in. W. Bierdajew, R. Satanowski, J. Kasprzyk, T. Kozłowski, G. Nowak, A. Boreyko czy obecny dyrektor artystyczny G. Chmura, oraz solistami, m.in. z S. Toczyską, J. Rappé, E. Podleś, M. Kwietniem, A. Dobberem, A. Rucińskim, T. Koniecznym i R. Siwkiem. Obok repertuaru operowego zespół wykonuje kompozycje współczesne (zamawiane dla poznańskiej opery) oraz dzieła symfoniczne. Dzięki aktywniej działalności dyrektora R. Borowskiej-Juszczyskiej w stowarzyszeniu Opera Europa orkiestra bierze udział w projekcie OperaVision, którego celem jest prezentacja spektakli na platformie streamingowej. Zespół odbył wiele tournée w kraju i za granicą. Ostatnio dzięki staraniom dyrektora Teatru wykonał w Berliner Philharmonie koncertową wersję *Halki*. Występ zorganizowany z okazji obchodów Roku Stanisława Moniuszki został entuzjastycznie przyjęty przez zagraniczne media i publiczność. Muzycy poznańskiej orkiestry rozwijają swoje talenty także jako soliści oraz występują w zespołach kameralnych. Prowadzą również działalność pedagogiczną.

Chór Teatru Wielkiego w Poznaniu

Od wielu lat jest zaliczany do najlepszych zespołów chórальных w Polsce. Jego wysoki poziom artystyczny jest doceniany przez wielu recenzentów z Polski i zagranicy. Od 2007 r. zespołem kieruje M. Otto. Oprócz muzyki operowej chór wykonuje z powodzeniem utwory oratoryjno-kantatowe oraz dzieła współczesne. Współpracuje z instytucjami muzycznymi w całej Polsce oraz bierze udział w festiwalach, m.in. w Brighton, Bilbao, Santander, Carcassonne i Xanten. Zespół jest także zapraszany do wielu teatrów i filharmonii, w takich miastach jak m.in. Warszawa, Szczecin, Heilbronn czy Frankfurt nad Menem.

Organizator:

NFM – instytucja kultury miasta Wrocławia współprowadzona przez:

